

Jacques CHAURAND, *Thomas de Marle, Sire de Coucy, Sire de Marle, Seigneur de la Fère, Vervins, Boves, Pinon et autres lieux*. Marle, Syndicat d'Initiative, 1963. In-4°, 143 blz. Prijs : 38 F.F.

Voor wie bekend is met de schaarse bronnen over Thomas van Marle en weet dat deze bronnen grotendeels nog van twijfelachtige waarde zijn, lijkt het ongelooflijk dat iemand 143 blz. in 4° over deze figuur zou kunnen vullen en toch zuiver wetenschappelijk werk leveren. De schrijver, assistent aan de Sorbonne, brengt dan ook veel meer dan een levensbeschrijving van deze hartstochtelijke figuur. Hij beschrijft het hele milieu waarin een ridder rond 1100 leefde, de kruistochten, de kastelen, de wapenfeiten, de zeden en gewoonten van die tijd. Dit alles wordt bovendien overvloedig geïllustreerd met mooie afbeeldingen en teksten, die echter soms uit een veel latere tijd dateren. Van de eerste 35 blz. handelen eigenlijk alleen de blz. 15 en 17 over Thomas van Marle. Wat over hem wordt gezegd is dan nog niet altijd op de bronnen gesteund. De schrijver biedt eerder een geromanceerd verhaal, dat weliswaar zeer aangenaam is om lezen, doch daarmee bestaat er nog steeds geen wetenschappelijke geschiedenis van Thomas van Marle.

De bibliografie die de schrijver geeft op blz. 133-134 omvat tevens enkele bronnen, maar de lijst daarvan is zeer onvolledig. Het is spijtig dat hier een kans werd gemist om deze tamelijk belangrijke figuur, die nog geen levensbeschrijving kreeg tot op heden, zelfs geen artikel in een biografisch woordenboek, een definitieve wetenschappelijke behandeling te geven. De schrijver had daartoe enkel de bronnen-opgave volledig moeten maken, een grondiger bronnenkritiek doorvoeren en zijn beweringen staven met de teksten in voetnota. Kortom, als vulgarisatie verdient dit werk alle lof; als wetenschappelijke studie schiet het tekort, ondanks de vrij degelijke tekst die wordt geboden.

Wat de betrekkingen tussen Thomas en Prémontré aangaat is de schrijver niet zeer nauwkeurig. De *Vita Norberti* wordt niet geciteerd in zijn bronnenlijst. Verder meent hij dat Norbert de vallei van Prémontré kreeg van Thomas en zegt dat Thomas aanwezig was bij de stichting en bij de wijding van het klooster, terwijl de context van de *Vitae* duidelijk aantoonde dat *ecclesia* hier de betekenis van « kerk » heeft (blz. 92).

De schrijver last soms, uit nationale fierheid, teksten in die geen enkel verband hebben met Thomas van Marle. Zo b.v. blz. 52 de tekst van Guibert van Nogent met als titel « Gesta Dei per Francos ». Wellicht uit liefde voor zijn geboortestreek geeft hij aan het stadje Laon meermaals het epitheton : « La ville sainte et royale de Laon », wat eveneens lichtjes overdreven klinkt, ook al was Laon dan vroeger een koninklijke verblijfplaats (cfr blz. 55, 62 et passim).

Tenslotte ontsnapten er enkele pareltjes van drukfouten aan de waakzaamheid van de nalezer. Op blz. 53 leest men in ondertitel : « Gesta Dei per Franco » (sic), wellicht om de Spanjaarden niet jaloers

te maken en blz. 82 wordt een oorkonde gegeven « selon les nus (sic) et coutumes de Laon », wat in strijd lijkt met het bovenvermelde heilige karakter van dat stadje. W.M. GRAUWEN, O. Praem.

D. KNOWLES, *From Pachomius to Ignatius. A study in the constitutional history of the religious orders.* 98 pp. Ed : Clarendon Press, Oxford. Pr. : 15 s.

« Historia magistra vitae » est adagium iam a saeculis notum et merito prae oculis habendum. Etiam, aut, si vis, potissimum, ubi agitur de fovenda vita religiosa monasteriorum. Ideo, dom Knowles, qui per plures annos fuit lector sagax historiae ecclesiasticae, opus vere laudandum peregit edendo expositiones quas habuit de historia constitutionum Ordinum religiosorum. Sane, 98 paginae non sufficiunt ut omnia singula ad hanc materiam ditissimam pertinentia indicari possint. Synthesim substantialem tamen praebere possunt. Et, in casu praesenti, revera praebent. — Incipiendo a « monachis », qui, soli, Deo vacare intendebant, mox institutum quoddam religiosorum fundatum fuit a Pachomio. Deinde S. Benedictus opus iam peractum perfecit. Postea accedit, iuxta Knowles, Cluny (909-1156); sequuntur « Ordines novi » (pp. 16-23); Cistercium (pp. 23-30); variae formae vita religiosae, saeculi duodecimi : Cîteaux, Prémontré, etc., (pp. 31-40); Fratres Minores (pp. 41-49); Ordo Praedicatorum (pp. 49-58); transitus ad mundum modernum (pp. 59-68), in quo fuse tractatur Societas Iesu. In ultimo capite tandem exponitur evolutio doctrinae obedientiae, prout elucet in et ex variis formis vitae religiosae; in qua expositione, « magistri » vitae religiosae, uti Cassianus, Benedictus, Dominicus, Franciscus, Ignatius, potissimum, et merito quidem, considerantur. — E conspectu contenti huius libri, patet hic solummodo tradi lineas generales. Quae a peritis in re facile penitius exponi possent. Ita, v. gr., ortus et evolutio instituti Canonicorum regularium quodammodo neglecta dici debent. Etiam Ordo noster Praemonstratensis non multum consideratur. Verum, cum nihil magis intendat doctus Auctor quam lineas generales thematis sui proponere, vanum esset in talibus immorari. Nam fatendum est in hoc parvo volumine intentum Auctoris-substantialia referre pro periodo historiae considerata in conferentiis — vere ad foelicem effectum deductum esse.

J.B. VALVEKENS, O. Praem.

Mgr N. CALMELS, *La Vie du Concile.* Ed. Robert Moral, Le Jas, 04, Forcalquier.

Nombreux sont les auteurs qui ont raconté le Concile : journalistes qui ont cousu ensemble leurs articles de chaque jour; théologiens qui ont mis au point les rapports batailleurs qu'ils donnaient périodiquement au public; observateurs non catholiques qui ont voulu exprimer leur satisfaction, avec naturellement quelques regrets; et